

De zedenwet geüpgraded naar de 21e eeuw

Een maatschappelijke ontwikkeling in het strafrecht: demissionair minister Grapperhaus wil met zijn Wetsvoorstel seksuele misdrijven de zedenwet moderniseren en een ondergrens opnemen, waardoor alle vormen van onvrijwillige seks strafbaar worden gemaakt. Volgens de demissionair minister is op dit moment de drempel in de rechtspraak te hoog om een melding van verkrachting goed op te pakken. In het huidige artikel 242 Sr wordt verkrachting gedefinieerd als: 'Met geweld of bedreiging met geweld iemand dwingen tot het ondergaan van handelingen die bestaan uit of mede bestaan uit het seksueel binnendringen van het lichaam.' Er moet dus bewezen worden dat er sprake was van dwang bij verkrachting en dat het slachtoffer zich heeft verzet. In de praktijk levert dat een aantal complicaties op: een natuurlijk mechanisme is het verstijven in een bedreigende situatie, waardoor het slachtoffer helemaal niet in staat is om zichzelf te kunnen verzetten en dwang dus niet bewezen kan worden. Dit leidt vaak tot geen verdere vervolging, maar tot vrijspraak in verkrachtingszaken. Ook bij deze gevallen moet volgens Grapperhaus rechtsgang mogelijk zijn.

Nieuw delictsvorm

Grapperhaus wil daarom met zijn wetsvoorstel een nieuw delictsvorm introduceren: 'seks tegen de wil'. Hiermee wil de demissionair minister het mogelijk maken dat verdachten in verkrachtingszaken ook vervolgd kunnen worden als er geen sprake was van fysiek geweld, maar zij wisten of wel behoorden te weten dat het slachtoffer geen seks wilde hebben. De dader is dan geen verkrachter, maar begaat dan wel een strafbaar feit. Het verkrachtingsartikel zal met het nieuwe wetsvoorstel dat Grapperhaus voor ogen heeft verschillende delictsvormen kennen: een culpoos delict, een doleus delict en een delictsvorm waarin het gebruik van dwangmiddelen of geweld als strafverzwarende omstandigheid geldt. Het culpoze delict is hierbij nieuw. Bij dit delict draait het om dat iemand op grond van de feiten en omstandigheden behoorde te weten dat de ander geen seks wilde hebben. Het kan iemand dan verweten worden dat hij of zij nalatig was in het alert zijn op indicaties die erop duiden dat de ander geen seks wilde hebben. Door deze ondergrens wordt de drempel voor strafbaarheid voor onvrijwillige seks verlaagd en kunnen slachtoffers in meer situaties aangifte doen van verkrachting. De verruiming van de definitie betekent echter niet dat voor alle verkrachtelingen dezelfde maximale straf zal gelden; daarvoor kunnen er in de wet strafverzwarende omstandigheden worden opgenomen. Indien er geweld wordt gebruikt met letsel tot gevolg, kan dit zwaarder bestraft worden dan wanneer er geen fysieke dwang plaatsvond.

Kritiek op het wetsvoorstel

Een meerderheid van de Tweede Kamer vindt het essentieel om de zedenwet te moderniseren om zo grensoverschrijdend seksueel gedrag beter aan te pakken. Echter, er is ook kritiek op het nieuwe wetsvoorstel. Rechter en politici vragen zich af of de reikwijdte van de strafbaarheid van verkrachting niet té ver wordt opgerekt en waar de ondergrens dan precies moet komen te liggen. Ook is de wet niet hét tovermiddel tegen het oplossen van het probleem bij de bewijslast van seksdelicten. Het gaat hier om moeilijke delicten waarbij vaak het verhaal van de één tegenover het verhaal van de ander staat. Dat dwang bij het nieuwe wetsvoorstel niet langer een vereiste voor de strafbaarheid van verkrachting is en enkel het delict 'seks tegen de wil' al strafbaar is, betekent niet dat het probleem omtrent de bewijslast hiermee per definitie is opgelost.